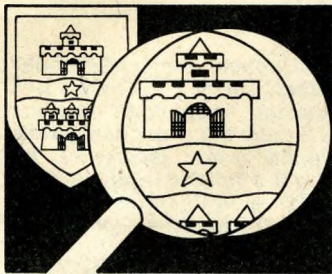

Régi idillek tájékai

Az óbudai városrész meghitt hangulatairól nevezetes. Krúdy Gyula fennkölt borozásai jutnak eszébe az embernek, s az álmosan gunygyasztó földszintes házak, ahol virultak a kertek, lámpás, sramlis kiskocsmák, s az emberek ott élték le az életüket a szűk utcákban, az alacsony szobákban, amelyek téglalap alakú udvarokból nyíltak. Az udvaron fák, mosóteknők, viháncoló aprónép, megfontolt gyönyörűséggel ezermesterkedő férfiak.

Pedig... itt már korábban kezdődtek az érdes cselekmények, mint errefelé bárhol másutt. A római légiók fel-tűnésekor az itt élő kelták úgy eltűntek, mint a kísértetek, amelyekkel tömve vannak a mondáik. Barbár föld volt ez, amelyen Róma birodalmi típusvárosa telepített meg: elsőként a Cast-rumot (erődöt) építették ki, aztán a polgárvárost, fürdőkkel, helytartói palotával, amfiteátrummal, ahol a polgári közönség kiélvezhette közismert vérszomját — a nézőtérén.

Aztán az I. István király alapította káptalanságot Batu kán pusztította el, Nagy Lajos bazilikáját, Zsigmond király egyetemét pedig az 1541. évi hadjárat.

1659-ben a Zichyek telepedtek le, s általuk, valamint a XIX. században megizmosodó kereskedelem és ipar jóvoltából lassan kialakult jellegzetes városképe. De a fejlődésben megrekedett. A világvárost rázkódtató láz az itt még enyhe hőemelkedést sem okoztak. Vastag, altató csend borult rá, mint valami láthatatlan sátor. A változást a legújabb kor, az 1945 utáni évtizedek hozták meg. Itt is.

Óbuda és a békásmegyeri lakótelep néhány éve a lapok címdoldalának állandó témája. Valamiféle „új antikvitás” bontakozik itt ki, olyan különös zajlás, mint a római korban a népvándorlás első hullámai idején. De ez az új honfoglalás, tízezrek letelepedése nem átmeneti jellegű; állandóságra tör.

A dolgok pedig előremozdulnak. S nem is mindig a régi kíméletlen elsőprérével. Megmenekültek például a szanalástól Békásmegyer-Ófalu szép, öreg parasztházai, amelyeket még a középkori „Békafalu”-ra alapoztak. Ez a falu a Duna árterületén lapult, a név eredete nyilván innen származik. Itt és most hála néhány lelkiismeretes fiatal mérnöknek, üdítő kertváros bontakozhat ki a nagy lakótelep szomszédságában, ahol még az ideiglenesség nyomai látszanak. Némely lakótömb körül

Gül Baba lejtős utcája

Alkony

holdbéli tájak csúfosodnak, az épületkolosszusok ásványi szabályosságát ellensúlyozandó...

Hogy milyen lesz ez a gyökeresen új városrész majd tíz év múlva? Elsőpriki a múltat? Nem. Az óbudai Fő téren, ahol az ősi Buda emelkedett, helyreállítják többek között a főváros egyik legvonzóbb műemlékegyüttesét, benne a Zichy-kastélyt. Itt, ahol egykor középkori egyetem falai emelkedtek, új művelődési központ bontakozik ki. S mindez a római polgárváros falain települt meg. A korok láncolata, ha nem előbb, akkor utóbb — mégiscsak összekapcsolódik.

Ez a városrész valójában most ismerte meg a lendület lázait, a gyökeresen, a robbanásszerűen új lehetétét.

Ekkora beruházásnál, ilyen vulkanikus méretű átalakulás után, a kezdeti zökkenők természeteselek.

Tízerekből nem lehet hipp-hopp összeforrott közösséget formálni. De hogy vannak életrevaló kezdeményezések a parkosítás megrendítésére, s a lakótelepi életközösség normáinak elfogadtatására például, s az emberi segítőkészség, jóin-

dulat felkeltésére — az tagadhatatlan.

Tengerszerűen beláthatatlan óriási bérház, szűk belső udvarokkal, homályos átjárókkal, csigalépcsőkkel, rejtett zugokkal, félelmes pincékkel — ez a Frankel Leó út 21–23., ahol Jékely Zoltán, a költő élt több mint negyven évig. Az ablakok előtt, amelyeknek párkányát morzsa és mag borította, madarak: puha röptű galambok, kifeszített szárnyal vitorlázó sirályok lebegtek. Halála előtt néhány nappal voltam nála. A városrész változásáról beszélgettünk.

Íróasztalán Óbuda nagy lokálpatriotájának, Halász Gábornak az újonnan megjelent kötete feküdt. A városról így beszélt:

— A mi nemzedékünk olyan dolgokat élt meg, hogy az élet minden moccnására figyelmesek lettünk. Amikor az ember vizionálta a házakat, amelyeknek fedele alatt aludt, vacsorázott, vagy szerelmeskedett, s azok mégis úgy tűntek el a háború viharában, mint a szőlőtőkék, amelyeket ősszel földdel takarnak be, s némelyeket úgy kellett képzeletben rekonstruálni tíz méter magasban ormóttan, romladék felett... egy szóval ilyen lidércnyomások után mindent megtanul becsülni az ember. Azt talán elhagynám a mai Budapestből, hogy néhány éve fizikailag veszélyeztetve érzem magam, amikor át kell mennem egy úttesten. Esetleg el tudnám képzelni az életet kissé melegebb árnyalatokkal, tompított csörtetéssel. De mindez, úgy látom, meglehetősen beleivódott az emberekbe.

— Am most, az egyik szabad szombatn valami megdöbbentett, mikor úszás után kiléptem a Lukácsból. A csend. Olyan békés csendbe burkolódzott az utca, mint az úgynevezett békeidőben. Rádásul egy rigó is rákezdte. A fütty kristályosan vált ki a csendből, s meghozta a jókedvet. Mintha azt sugalmazta volna: Óbuda új rendje kialakulóban, vonzó hangulata visszatérően van.

Baróti Szabolcs

Egy darab XVIII. század: a Zichy-kastély

Kiss Árpád felvétele